

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. rugsėjo 19 d.*

[Tekstas ištaisytas 2025 m. sausio 30 d. nutartimi]

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – SESV 101 straipsnis – Įmonių susitarimai – Internetinės rezervavimo platformos su viešbučių paslaugų teikėjais sudarytos sutartys – Kainų pariteto sąlygos – Pagalbinis apribojimas – Bendroji išimtis – Vertikalieji susitarimai – Reglamentas (ES) Nr. 330/2010 – 3 straipsnio 1 dalis – Atitinkamos rinkos apibrėžimas“

Byloje C-264/23

dėl *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) 2023 m. vasario 22 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. balandžio 24 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Booking.com BV,

Booking.com (Deutschland) GmbH

prieš

25hours Hotel Company Berlin GmbH,

Aletto Kudamm GmbH,

Air-Hotel Wartburg Tagungs- & Sporthotel GmbH,

Andel's Berlin Hotelbetriebs GmbH,

Angleterre Hotel GmbH & Co. KG,

Atrium Hotelgesellschaft mbH,

Azimut Hotelbetrieb Köln GmbH & Co. KG,

Barcelo Cologne GmbH,

Business Hotels GmbH,

* Proceso kalba: nyderlandų.

Cocoon München GmbH,
DJC Operations GmbH,
Dorint GmbH,
Eleazar Novum GmbH,
Empire Riverside Hotel GmbH & Co. KG,
Explorer Hotel Fischen GmbH & Co. KG,
Explorer Hotel Nesselwang GmbH & Co. KG,
Explorer Hotel Schönaa GmbH & Co. KG,
Fleming's Hotel Management und Servicegesellschaft mbH & Co. KG,
G. Stürzer GmbH Hotelbetriebe,
Hotel Bellevue Dresden Betriebs GmbH,
Hotel Europäischer Hof W.A.L. Berk GmbH & Co. KG,
Hotel Hafen Hamburg. Wilhelm Bartels GmbH & Co. KG,
Hotel John F GmbH,
Hotel Obermühle GmbH,
Hotel Onyx GmbH,
Hotel Rubin GmbH,
Hotel Victoria Betriebs- und Verwaltungs GmbH,
Hotel Wallis GmbH,
i31 Hotel GmbH,
IntercityHotel GmbH,
ISA Group GmbH,
Kur-Cafe Hotel Allgäu GmbH,
Lindner Hotels AG,
M Privathotels GmbH & Co. KG,

Maritim Hotelgesellschaft mbH,
MEININGER Shared Services GmbH,
Oranien Hotelbetriebs GmbH,
Platzl Hotel Inselkammer KG,
prize Deutschland GmbH,
Relaxa Hotel GmbH,
SANA BERLIN HOTEL GmbH,
SavFra Hotelbesitz GmbH,
Scandic Hotels Deutschland GmbH,
Schlossgarten Hotelgesellschaft mbH,
Seaside Hotels GmbH & Co. KG,
SHK Hotel Betriebsgesellschaft mbH,
Steigenberger Hotels GmbH,
Sunflower Management GmbH & Co. KG,
The Mandala Hotel GmbH,
The Mandala Suites GmbH,
THR Hotel am Alexanderplatz Berlin Betriebs- und Management GmbH,
THR III Berlin Prager-Platz Hotelbetriebs- und Beteiligungsgesellschaft mbH,
THR München Konferenz und Event Hotelbetriebs- und Management GmbH,
THR Rhein/Main Hotelbetriebs- und Beteiligungs-GmbH,
THR XI Berlin Hotelbetriebs- und Beteiligungsgesellschaft mbH,
THR XXX Hotelbetriebs- und Beteiligungs-GmbH,
Upstalsboom Hotel + Freizeit GmbH & Co. KG,
VI VADI HOTEL Betriebsgesellschaft mbH & Co. KG,
Weissbach Hotelbetriebsgesellschaft mbH,

Wickenhäuser & Egger AG,

Wikingerhof GmbH & Co. KG,

Hans-Hermann Geiling, Hotel Präsident,

Karl Herfurtner, Hotel Stadt München e.K.

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai F. Biltgen, N. Wahl (pranešėjas), J. Passer ir M. L. Arastey Sahún,

generalinis advokatas A. M. Collins,

posėdžio sekretorė A. Lamote, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. vasario 29 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Booking.com BV* ir *Booking.com (Deutschland) GmbH*, atstovaujamos *advocaten* J. K. de Pree, H. Gornall, P. W. Post ir K. J. Saarloos,
- *25hours Hotel Company Berlin GmbH* ir kt., atstovaujamų *Rechtsanwälte* R. Buchmann ir V. Soyeze, *advocaten* H. C. E. P. J. Janssen ir A. P. van Oosten,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir P.-L. Krüger,
- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Boskovits ir C. Kokkosi,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Schmoll ir E. Samoilova,
- Europos Komisijos, atstovaujamos S. Baches Opi, G. Meessen ir C. Zois,

susipažinęs su 2024 m. birželio 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 101 straipsnio ir 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 330/2010 dėl [SESV] 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 102, 2010, p. 1) išaiškinimo.

- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Booking.com BV* ir *Booking.com (Deutschland) GmbH* (toliau kartu – *Booking.com*) ginčą su *25hours Hotel Company Berlin GmbH* ir 62 kitais Vokietijoje esančiais viešbučiais dėl kainų pariteto sąlygų, kurias *Booking.com* nustatė su šiomis įstaigomis sudarytose sutartyse, galiojimo atsižvelgiant į SESV 101 straipsnį.

Teisinis pagrindas

Reglamentas (ES) Nr. 1/2003

- 3 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101 ir 102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 11 straipsnyje „[Europos] Komisijos ir valstybių narių konkurencijos institucijų bendradarbiavimas“ numatyta:

„1. Komisija ir valstybių narių konkurencijos institucijos glaudžiai bendradarbiauja taikydamos [Sąjungos] konkurencijos taisykles.

<...>

5. Valstybių narių konkurencijos institucijos gali tartis su Komisija dėl bet kurios bylos, susijusios su [Sąjungos] teisės taikymu.

<...>“

Reglamentas Nr. 330/2010

- 4 Pagal Reglamento Nr. 330/2010 10 straipsnio antrą pastraipą jis nustoja galioti 2022 m. gegužės 31 d.

- 5 Šio reglamento 5 ir 9 konstatuojamosiose dalyse buvo nustatyta:

„(5) Galimybė taikyti šiuo reglamentu nustatytą bendrąją išimtį turėtų būti numatyta tik tiems vertikaliesiems susitarimams, kurie pakankamai pagrįstai gali būti laikomi atitinkančiais [SESV] 101 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas.

<...>

(9) Jeigu užimama rinkos dalis viršija 30 % ribą, negalima daryti prielaidos, kad vertikalieji susitarimai, kuriems taikoma [SESV] 101 straipsnio 1 dalis, dažniausiai teiks objektyvios naudos, dėl kurios pobūdžio ir apimties galėtų būti kompensuojama susitarimų daroma žala konkurencijai. Be to, nedaroma prielaida, kad šiems vertikaliesiems susitarimams taikoma [SESV] 101 straipsnio 1 dalis arba kad jie neatitinka [SESV] 101 straipsnio 3 dalies sąlygų.“

6 Minėto reglamento 1 straipsnio 1 dalies a punkte buvo numatyta:

„Šiame reglamente vartojamų sąvokų apibrėžtys:

a) vertikalusis susitarimas – dviejų arba daugiau įmonių, kurių kiekviena, susitarimo arba suderintų veiksmų atžvilgiu, veikia skirtingame gamybos arba platinimo grandinės lygmenyje, susitarimas arba suderinti veiksmai, susiję su sąlygomis, kuriomis šalys gali pirkti, parduoti arba perparduoti tam tikras prekes arba paslaugas.“

7 To paties reglamento 2 straipsnyje buvo nurodyta:

„1. „Remiantis [SESV] 101 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgiant į šio reglamento nuostatas skelbiama, kad [SESV] 101 straipsnio 1 dalis netaikoma vertikaliesiems susitarimams.

Ši išimtis taikoma tada, kai tokiuose susitarimuose numatyta vertikaliųjų apribojimų.

<...>“

8 Reglamento Nr. 330/2010 3 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

„2 straipsnyje numatyta išimtis taikoma su sąlyga, kad tiekėjo rinkos dalis neviršija 30 % atitinkamos rinkos, kurioje jis parduoda sutartyje nurodytas prekes ar paslaugas, ir pirkėjo rinkos dalis neviršija 30 % atitinkamos rinkos, kurioje jis perka sutartines prekes ar paslaugas.“

Direktyva 2014/104/ES

9 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1), 1 straipsnyje „Dalykas ir taikymo sritis“ numatyta:

„1. Šia direktyva nustatomos tam tikros taisyklės, būtinos užtikrinti, kad bet kuris asmuo, patyręs žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, kurį padarė įmonė arba įmonių asociacija, galėtų veiksmingai pasinaudoti teise iš tos įmonės arba asociacijos reikalauti visos kompensacijos už tą žalą. Direktyva nustatomos taisyklės, kuriomis skatinama neiškraipyta konkurencija vidaus rinkoje ir šalinamos tinkamo jos veikimo kliūtys, visiems tokią žalą patyrusiems asmenims užtikrinant lygiavertę apsaugą visoje [Europos] Sąjungoje.

2. Direktyva nustatomos taisyklės, kuriomis koordinuojamas konkurencijos institucijų įgyvendinamas konkurencijos taisyklių vykdymo užtikrinimas ir tų taisyklių vykdymo užtikrinimas nacionaliniams teismams nagrinėjant ieškinius dėl žalos atlyginimo.“

10 Šios direktyvos 9 straipsnyje „Nacionalinių sprendimų poveikis“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos arba apeliacinės instancijos teismo galutiniu sprendimu nustatytas konkurencijos teisės pažeidimas būtų laikomas neginčijamai nustatytu pagal SESV 101 ar 102 straipsnį arba pagal nacionalinę konkurencijos teisę jų nacionaliniams teismams pateiktų ieškinių dėl žalos atlyginimo tikslais.

2. Valstybės narės užtikrina, kad kitoje valstybėje narėje priimtas 1 dalyje nurodytas galutinis sprendimas galėtų pagal jų atitinkamą nacionalinę teisę būti pateiktas jų nacionaliniams teismams bent kaip *prima facie* įrodymas, kad buvo padarytas konkurencijos teisės pažeidimas, ir atitinkamais atvejais galėtų būti vertinamas kartu su bet kuriais kitais šalių pateiktais įrodymais.

3. Šiuo straipsniu nedaromas poveikis [nacionalinių teismų] teisėms ir pareigoms, numatytoms SESV 267 straipsnyje.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 11 1996 m. pagal Nyderlandų teisę įsteigta bendrovė *Booking.com BV*, kurios buveinė yra Amsterdamo (Nyderlandai), per savo internetinę platformą „booking.com“ visame pasaulyje teikia tarpininkavimo paslaugas rezervuojant būstą. Jai vykdyti veiklą padeda kitose valstybėse narėse įsteigtos patronuojamosios bendrovės, konkrečiai Vokietijoje tai yra *Booking.com (Deutschland)*.
- 12 *Booking.com* nėra nei apgyvendinimo paslaugų teikėja, nei jų gavėja. Ji taip pat nenustato jos platformoje siūlomų apgyvendinimo vietų ir atitinkamų kainų; jas nustato apgyvendinimo įstaigos. Taigi *Booking.com* savo platformoje tik padeda įstaigoms ir keliautojams užmegzti santykius.
- 13 *Booking.com* eksploatuojamos platformos siūlomos paslaugos keliautojams yra nemokamos. Kai klientas per šią platformą atlieka rezervaciją ir jos nepanaikina, viešbučiai *Booking.com* moka komisinį mokestį. Šios įstaigos gali naudotis ne tik šia platforma, bet ir alternatyviais pardavimo kanalais.
- 14 2006 m. atėjusi į Vokietijos rinką *Booking.com*, kaip ir kitos viešbučių rezervavimo platformos, taip pat vadinamos „Online Travel Agency“ (internetinių kelionių agentūra, toliau – IKA), į bendrąsias sutarčių su apgyvendinimo paslaugų teikėjais sąlygas įtraukė vadinamąją „placią pariteto“ sąlygą. Pagal šią sąlygą paslaugų teikėjams buvo draudžiama per savo ar trečiųjų asmenų, įskaitant konkuruojančias IKA, pardavimo kanalus, siūlyti kambarius už mažesnę kainą, nei siūloma *Booking.com* svetainėje.
- 15 2013 m. gruodžio 20 d. sprendime *Bundeskartellamt* (Federalinė konkurencijos tarnyba, Vokietija) iš esmės nusprendė, kad *Hotel Reservation Service Robert Ragge GmbH* (toliau – HRS), vienos iš Vokietijos rinkoje veiklą vykdančių IKA, taikoma plati pariteto sąlyga neatitinka Sąjungos teisėje ir Vokietijos teisėje numatyto draudimo sudaryti kartelius, ir nurodė nutraukti jos taikymą.
- 16 2013 m. ši institucija pradėjo tyrimą ir dėl *Booking.com* taikytos plačios pariteto sąlygos, tapачios tai, kurią taikė HRS.
- 17 2015 m. sausio 9 d. sprendimu *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) atmetė HRS skundą dėl 2013 m. gruodžio 20 d. minėtos institucijos sprendimo. Šis sprendimas nebuvo apskūstas ir įsiteisėjo.

- 18 Nuo 2015 m. liepos 1 d. *Booking.com*, pasikonsultavusi su Prancūzijos, Italijos ir Švedijos konkurencijos institucijomis, išsipareigojo iš savo bendrųjų sąlygų pašalinti plačią pariteto sąlygą ir pakeisti ją vadinamąja „siaura pariteto“ sąlyga, pagal kurią apgyvendinimo paslaugų teikėjams nustatytas draudimas siūlyti savo kambarius už mažesnes kainas nei tos, kurios siūlomos per *Booking.com*, ir taikomas tik pasiūlymams per jų pačių pardavimo kanalus.
- 19 [Ištaisyta 2025 m. sausio 30 d. nutartimi] 2015 m. gruodžio 22 d. sprendime, priimtame pasitarus su Komisija pagal Reglamento Nr. 1/2003 11 straipsnio 4 dalį, Federalinė konkurencijos tarnyba nusprendė, kad tokia siaura pariteto sąlyga taip pat neatitinka Sąjungos teisėje ir Vokietijos teisėje numatyto draudimo sudaryti kartelius, ir nurodė *Booking.com* nutraukti jos taikymą. Ši institucija iš esmės manė, kad tokios sąlygos riboja konkurenciją tiek apgyvendinimo paslaugų teikimo rinkoje, tiek apgyvendinimo paslaugų teikėjams per platformas teikiamų internetinių tarpininkavimo paslaugų rinkoje. Minėta institucija taip pat nusprendė, pirma, kad dėl didelės *Booking.com* užimamos nagrinėjamos rinkos dalies šioms sąlygoms negali būti taikoma išimtis pagal Reglamentą Nr. 330/2010, ir, antra, kad taip pat netenkinamos individualios išimties taikymo pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį sąlygos.
- 20 2019 m. birželio 4 d. sprendimu *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) iš dalies patenkinio *Booking.com* skundą dėl minėto 2015 m. gruodžio 22 d. sprendimo. Tas teismas, be kita ko, nusprendė, kad siaura pariteto sąlyga, žinoma, riboja konkurenciją, tačiau, kaip pagalbinis apribojimas, vis dėlto gali būti laikoma būtina tam, kad *Booking.com* galėtų gauti teisingą atlygį už teikiamas paslaugas. Būtų nesąžininga, jei apgyvendinimo įstaigos užsiregistruotų *Booking.com* rezervavimo platformoje, tačiau vėliau skatintų klientus atlikti rezervacijas tiesiogiai per jas, siūlydamos savo svetainėje geresnes kainas. To teismo nuomone, apgyvendinimo įstaigų galimybės perkelti rezervavimą į savo rezervavimo sistemas turėjimas yra pakankamas pagrindas, kad *Booking.com* sutartimis užkirstų šioms įstaigoms kelią „dykaduoniauti“ (*free riding*). Be to, tas teismas teigė, kad ši sąlyga negali būti laikoma prieštaraujančia nacionalinėje teisėje ir SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytam draudimui sudaryti kartelius.
- 21 2020 m. asociacija *Hotelverband Deutschland e.V.*, atstovaujanti daugiau kaip 2 600 viešbučiams, *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas, Vokietija) pareiškė *Booking.com* ieškinį dėl žalos, kurią šios asociacijos nariai tariamai patyrė dėl kainų pariteto sąlygų, atlyginimo.
- 22 2021 m. gegužės 18 d. sprendimu *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija), gavęs Federalinės konkurencijos institucijos apeliacinį skundą, panaikino 2019 m. birželio 4 d. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) sprendimą. Jis nusprendė, kad siaura pariteto sąlyga labai apriboja konkurenciją internetinių viešbučių rezervavimo platformų rinkoje ir apgyvendinimo viešbučiuose rinkoje. Tokia sąlyga negali būti laikoma „pagalbinio apribojimu“, nes neįrodyta, kad, jos nesant, kiltų pavojus *Booking.com* pelningumui. Be to, šiai sąlygai taip pat negali būti taikoma išimtis pagal Reglamentą Nr. 330/2010 arba bet kokia kita Sąjungos teisėje ir Vokietijos teisėje numatyto draudimo sudaryti kartelius išimtis.
- 23 2020 m. spalio 23 d. *Booking.com* kreipėsi į šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusį *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas, Nyderlandai) ir paprašė konstatuoti, kad, pirma, jos taikomos pariteto sąlygos nepažeidžia SESV 101 straipsnio ir, antra, atsakovės pagrindinėje byloje nepatyrė dėl šių sąlygų žalos. Pastarosios pateikė priešpriešinį ieškinį ir paprašė to teismo, pirma, konstatuoti, kad *Booking.com* pažeidė SESV 101 straipsnį, ir, antra, priteisti iš jos žalą, patirtą dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo, atlyginimą.

- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo, kuris 2022 m. spalio 26 d. tarpiniu sprendimu pripažino turintis jurisdikciją nagrinėti bylą, teigimu, pirmiausia kyla klausimas, ar plačios ir siauros kainų pariteto sąlygos, įtrauktos į IKA ir jų paslaugomis besinaudojančių apgyvendinimo paslaugų teikėjų sudarytas sutartis, siekiant taikyti SESV 101 straipsnio 1 dalį turi būti laikomos „pagalbiniais apribojimais“.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad Teisingumo Teismas iki šiol nėra priėmęs sprendimo dėl klausimo, ar tokioms sąlygoms, pagal kurias rezervavimo internetu platforma neleidžia jos paslaugomis besinaudojantiems apgyvendinimo paslaugų teikėjams taikyti mažesnių kainų – nelygu atvejis, arba visais pardavimo kanalais, arba tam tikrais kitais pardavimo kanalais – nei siūlomos šioje platformoje, kaip pagalbiniais apribojimams, gali būti netaikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas sudaryti kartelius. Šis klausimas gali būti vertinamas nevienodai, o tai gali lemti prieštaringų sprendimų priėmimą.
- 26 Taigi tas teismas siekia išsiaiškinti, ar *Booking.com* turėtų turėti galimybę apsisaugoti nuo „dykanuoniavimo“ rizikos, ar ne. Iš ieškovų pagrindinėje byloje nurodytos jurisprudencijos, be kita ko, matyti, jog nebūtina įrodyti, kad sutartyje nustatyto apribojimo pažeidimas turi įtakos įmonės gyvybingumui, tiesiog pakanka, kad jam „kiltų pavojus“. Taip pat reikia pažymėti, kad klostantis faktinėms aplinkybėms tiek siaura, tiek plati pariteto sąlygos buvo uždraustos pagal Belgijos, Prancūzijos, Italijos ir Austrijos teisės aktus ir kad šiuo metu *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas) nagrinėjama byla yra susijusi su tuo pačiu, kaip nagrinėjamas šioje byloje, klausimu.
- 27 Jeigu būtų nuspręsta, kad ginčijamos pariteto sąlygos negali būti laikomos „pagalbiniais apribojimais“, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, reikėtų išsiaiškinti, ar šioms sąlygoms galima taikyti išimtį. Siekiant taikyti Reglamentą Nr. 330/2010, reikia išsiaiškinti, kaip apibrėžti atitinkamą prekių rinką. Nagrinėjamu atveju, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, yra neaišku, kaip apibrėžti atitinkamą rinką, kuriai būdingas „daugialypiškumas“.
- 28 Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar plačios ir siauros kainų pariteto sąlygos SESV 101 straipsnio 1 dalies [taikymo] tikslais laikytinos pagalbiniais apribojimais?
2. Kaip pagal Reglamentą [Nr.] 330/2010 turi būti nustatoma atitinkama rinka, kai sandoriai sudaromi per [IKA], kurioje apgyvendinimo įstaigos gali siūlyti kambarius ir užmegzti kontaktą su keliautojais, o šie per platformą gali rezervuoti kambarį?“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą

- 29 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtumas buvo ginčijamas remiantis trimis pagrindais.
- 30 Pirma, atsakovių pagrindinėje byloje nuomone, šis prašymas neatitinka Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytų reikalavimų, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tiksliai ir išsamiai neaprašė faktinių klausimų pateikimo aplinkybių.

- 31 Taigi iš viso prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ši prašymą pateikęs teismas pakankamai apibrėžė savo prašymo išaiškinti Sąjungos teisę faktines ir teisines aplinkybes, kad suinteresuotosios šalys galėtų pateikti pastabas pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį, o Teisingumo Teismas – naudingai atsakyti į minėtą prašymą. Kalbant konkrečiai, šis teismas aiškiai nurodė sprendimus, kuriuos Federalinė konkurencijos tarnyba ir Vokietijos teismai priėmė bylose tarp IKA ir viešbučių Vokietijoje.
- 32 Taigi atsakovių pagrindinėje byloje nurodytas pirmasis nepriimtino pagrindas turi būti atmestas.
- 33 Antra, tiek atsakovės pagrindinėje byloje, tiek Vokietijos vyriausybė teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl visiškai hipotetinių klausimų, nesusijusių su pagrindine byla. Jos teigia, kad prejudiciniuose klausimuose iškelti probleminiai klausimai jau buvo išnagrinėti 2013 m. gruodžio 20 d. ir 2015 m. gruodžio 22 d. Federalinės konkurencijos tarnybos sprendimuose, priimtuose atitinkamai dėl plačių ir siaurų pariteto sąlygų, t. y. sprendimuose, kurie galiausiai buvo patvirtinti 2015 m. sausio 9 d. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) ir 2021 m. gegužės 18 d. *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) sprendimais. Kadangi, be kita ko, pagal Direktyvos 2014/104 9 straipsnio nuostatas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į šiuos Federalinės konkurencijos tarnybos ir nacionalinių teismų sprendimus, reikėtų kelti klausimą dėl būtinybės teikti šiuos prejudicinius klausimus.
- 34 Šiuo aspektu reikia priminti, kad tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, taip pat klausimų, kuriuos jis teikia Teisingumo Teismui, svarbą. Todėl Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikti klausimai yra susiję su Sąjungos teisės normos išaiškinimu (2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Santen*, C-673/18, EU:C:2020:531, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 27 punktas).
- 35 Vadinas, kadangi klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija, Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *Santen*, C-673/18, EU:C:2020:531, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 28 punktas).
- 36 Taip nėra šiuo atveju. Teisingumo Teismo atsakymas į pateiktus klausimus neabejotinai lems pagrindinės bylos baigtį.
- 37 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagrindinė byla, atrodo, iš dalies patenka į Direktyvos 2014/104 1 straipsnyje apibrėžtą jos taikymo sritį. Iš tiesų, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jam pateiktas pagrindinis ieškinys ir priešpriešinis ieškinys yra susiję ne tik su klausimu, ar dėl nagrinėjamų pariteto sąlygų pažeidžiamas SESV 101 straipsnis, bet ir su tuo, ar ieškovių pagrindinėje byloje atsakomybė gali kilti dėl žalos, kurią atsakovės pagrindinėje byloje tariamai patyrė dėl tokių sąlygų.

- 38 Direktyvos 2014/104 9 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad tais atvejais, kai valstybės narės teismuose pareiškiamas ieškinys dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės pažeidimo, atlyginimo, valstybės narės užtikrina, kad galutiniai kitos valstybės narės nacionalinės konkurencijos institucijos arba apeliacinės instancijos teismo sprendimai galėtų būti pateikti kaip *prima facie* įrodymas, kad padarytas konkurencijos teisės pažeidimas.
- 39 Iš to matyti, kad net darant prielaidą, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš tikrųjų pateiktas į šios direktyvos taikymo sritį patenkantis ieškinys dėl žalos atlyginimo, o tai jis turi nustatyti, tas teismas nebūtinai yra saistomas Federalinės konkurencijos tarnybos arba vėlesniuose Vokietijos teismų sprendimuose padarytų išvadų dėl kainų pariteto sąlygų. Taigi tai, jog šie sprendimai galėtų būti *prima facie* įrodymas, kad padarytas pažeidimas, nereiškia, kad pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinas.
- 40 Dėl klausimo, ar ir kiek Vokietijoje priimti galutiniai sprendimai gali turėti įtakos vertinimui, kurį nacionalinis teismas turi atlikti dėl ginčijamų pariteto sąlygų atitikties, reikia priminti, kad Direktyvos 2014/104 9 straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta, kad šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatomis „nedaromas poveikis [nacionalinių teismų] teisėms ir pareigoms, numatytoms SESV 267 straipsnyje“.
- 41 Be to, nėra jokių požymių, kad, kaip nurodyta 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Foglia* (244/80, EU:C:1981:302) 29 punkte, prejudicinio sprendimo priėmimo procedūros priėmimo procedūra šalys naudojosi kitais tikslais nei tie, dėl kurių ji buvo numatyta. Net darant prielaidą, kad ieškovių pagrindinėje byloje kreipimosi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą galutinis tikslas buvo paneigti Vokietijoje priimtus galutinius sprendimus, kuriuose šios sąlygos buvo pripažintos prieštaraujančiomis SESV 101 straipsniui, Teisingumo Teismas tik išimtinėmis aplinkybėmis turi nagrinėti sąlygas, kuriomis į jį kreipėsi nacionalinis teismas, siekdamas nustatyti, ar pats turi jurisdikciją.
- 42 Taigi nėra akivaizdu, kad prejudiciniuose klausimuose nurodytų nuostatų išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku arba kad problema yra hipotetinė.
- 43 Todėl antrasis nepriimtino pagrindas taip pat turi būti atmestas.
- 44 Trečia, atsakovės pagrindinėje byloje ir Vokietijos vyriausybė mano, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs ne su Sutarčių ir antrinės teisės aktų „išaiškinimu“, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, o su Sąjungos teisės nuostatų „taikymu“. Iš tiesų į klausimą, ar kainų pariteto sąlygos yra pagalbiniai apribojimai, kuriems netaikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, neįmanoma atsakyti abstrakčiai ir neatsižvelgiant į faktines, teises ir ekonomines aplinkybes, kuriomis jos taikomos. Atitinkamos prekių rinkos apibrėžimas nėra teisinė sąvoka, turi būti įvertintos faktinės aplinkybės.
- 45 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas turi įgaliojimus ne taikyti Sąjungos teisės normas konkrečiam atvejui, o tik priimti sprendimą dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų aktų išaiškinimo. Taigi Teisingumo Teismas neturi nei nustatyti faktinių ginčo pagrindinėje byloje aplinkybių ir remdamasis jomis nuspręsti, kokią sprendimą turi priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nei aiškinti nacionalinių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatų (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Bouygues travaux publics ir kt.*, C-17/19, EU:C:2020:379, 51 ir 52 punktai).

- 46 Vis dėlto Teisingumo Teismas, remdamasis tame straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, gali nacionaliniam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimo gaires, kurios jam galėtų būti naudingos vertinant vienos ar kitos šios teisės nuostatos poveikį (2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W.Ż. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 133 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 47 Kalbant konkrečiai, gavęs prašymus kvalifikuoti įmonės elgesį pagal Sąjungos konkurencijos teisės nuostatas, visų pirma SESV 101 straipsnį, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi galutinai įvertinti, ar, atsižvelgiant į visas reikšmingas situacijai pagrindinėje byloje būdingas aplinkybes ir tos situacijos ekonominę bei teisinę kontekstą, nagrinėjamu susitarimu siekiama tikslo riboti konkurenciją, vis dėlto jis, remdamasis turima bylos medžiaga, gali pateikti paaiškinimų, kurie padėtų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui atlikti savąjį vertinimą ir išspręsti ginčą (žr., be kita ko, 2021 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Visma Enterprise*, C-306/20, EU:C:2021:935, 51 ir 52 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Super Bock Bebidas*, C-211/22, EU:C:2023:529, 28 ir 29 punktus).
- 48 Darytina išvada, kad trečiajam nepriimtinumui pagrindui taip pat negali būti pritarta.
- 49 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 50 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad į internetinių viešbučių rezervavimo platformų ir apgyvendinimo paslaugų teikėjų sudarytas sutartis įtrauktoms tiek plačioms, tiek siauroms pariteto sąlygoms ši nuostata netaikoma dėl to, kad jos yra pagalbinės minėtų sutarčių sąlygos.
- 51 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad jei SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas netaikomas tam tikram sandoriui ar veiklai dėl jos neutralumo ar teigiamo poveikio konkurencijai, minėtas draudimas taip pat netaikomas vieno ar kelių šio sandorio ar veiklos dalyvių komercinio savarankiškumo apribojimui, jeigu toks apribojimas objektyviai būtinas vykdant minėtą sandorį ar veiklą ir yra proporcingas to sandorio arba veiklos tikslams (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 89 punktą; 2018 m. sausio 23 d. Sprendimo *F. Hoffmann-La Roche ir kt.*, C-179/16, EU:C:2018:25, 69 punktą ir 2023 m. spalio 26 d. Sprendimo *EDP – Energias de Portugal ir kt.*, C-331/21, EU:C:2023:812, 88 punktą).
- 52 Taigi, kai tokio ribojimo negalima atsieti nuo pagrindinio sandorio ar veiklos nepakenkiant jų buvimui ir tikslams, reikia išnagrinėti šio ribojimo suderinamumą su SESV 101 straipsniu ir su pagrindinio sandorio ar veiklos, dėl kurios tas ribojimas yra pagalbinis, suderinamumu, nors, atskirai paėmus, tokiam ribojimui iš pirmo žvilgsnio gali būti taikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimo principas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 90 punktą; 2018 m.

- sausio 23 d. Sprendimo *F. Hoffmann-La Roche ir kt.*, C-179/16, EU:C:2018:25, 70 punktą ir 2023 m. spalio 26 d. Sprendimo *EDP – Energias de Portugal ir kt.*, C-331/21, EU:C:2023:812, 89 punktą).
- 53 Tam, kad apribojimą būtų galima laikyti „pagalbinu“, reikia, pirma, išsiaiškinti, ar antikonkurencinio pobūdžio neturinio pagrindinio sandorio įgyvendinimas būtų neįmanomas, nesant aptariamo apribojimo. Aplinkybė, kad, nesant aptariamo apribojimo, šis sandoris paprasčiausiai taptų sunkiau įvykdomas ar būtų mažiau pelningas, negali būti laikoma šiam apribojimui suteikiančia „objektyvų būtinumą“, kurio reikalaujama tam, kad apribojimas būtų laikomas „pagalbinu“. Iš tikrųjų tokiu aiškinimu ši sąvoka būtų išplėsta ir taikoma apribojimams, kurie nėra griežtai būtini vykdant pagrindinį sandorį. Toks rezultatas pakenktų SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatyto draudimo veiksmingumui (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 91 punktą; 2018 m. sausio 23 d. Sprendimo *F. Hoffmann-La Roche ir kt.*, C-179/16, EU:C:2018:25, 71 punktą ir 2023 m. spalio 26 d. Sprendimo *EDP – Energias de Portugal ir kt.*, C-331/21, EU:C:2023:812, 90 punktą).
- 54 Antra, tam tikrais atvejais reikia išnagrinėti nagrinėjamo apribojimo proporcingumą tikslams, kuriais grindžiamas nagrinėjamas sandoris. Taigi, siekdamas paneigti apribojimo pagalbinį pobūdį Komisija ir nacionalinės konkurencijos institucijos gali išnagrinėti, ar yra realių alternatyvų, kurios ribotų konkurenciją mažiau nei nagrinėjamas apribojimas. Šios alternatyvos neapsiriboja situacija, kuri susiklostytų netaikant aptariamo apribojimo, jos gali apimti ir kitas priešingos padėties prielaidas, grindžiamas, be kita ko, realiomis situacijomis, kurios galėtų susiklostyti netaikant minėto apribojimo (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 107–111 punktus).
- 55 Svarbu pažymėti, kad reikia atskirti sąvoką „pagalbiniai apribojimai“, kaip ji vertinama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį, ir išimtį, grindžiamą SESV 101 straipsnio 3 dalimi. Kitaip nei pagal pastarąją, pagal su objektyviu būtinumu susijusią sąlygą tam, kad siekiant taikyti SESV 101 straipsnio 1 dalį būtų pripažinta „pagalbinu“ apribojimu, nereikalaujama, kad būtų palygintas konkurenciją skatinantis ir ją ribojantis susitarimo poveikis. Iš tiesų toks palyginimas gali būti atliktas tik pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 93 punktą).
- 56 Nagrinėjamu atveju iš esmės tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas jam nurodytas faktines aplinkybes, turi nustatyti, ar įvykdytos sąlygos, leidžiančios nustatyti pagalbinio apribojimo buvimą. Pagal Direktyvos 2014/104 9 straipsnio 2 dalį, nagrinėdamas į šios direktyvos taikymo sritį, apibrėžtą jos 1 straipsnio 2 dalyje, patenkantį ieškinį, jis, be kita ko, gali atsižvelgti į nacionalinės konkurencijos institucijos arba apeliacinės instancijos priimtus galutinius sprendimus.
- 57 Vis dėlto Teisingumo Teismas turi įgaliojimus pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui gaires, kurios padėtų jam nagrinėti apribojimo objektyvų būtinumą atsižvelgiant į pagrindinį sandorį.
- 58 Iš tiesų toks nagrinėjimas, skirtingai nei tas, kurio reikalaujama SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo tikslais vertinant susitarimo konkurenciją skatinantį ir ribojantį poveikį, yra santykinai bendro ir abstraktaus pobūdžio, todėl nereikalauja vien faktinių aplinkybių vertinimo.

- 59 Pirma, panašu, kad šioje byloje nurodytas pagrindinis sandoris, t. y. viešbučių rezervavimo internetu paslaugų teikimas per tokias platformas, kaip *Booking.com*, darė neutralų ar net teigiamą poveikį konkurencijai. Dėl tokių paslaugų labai padidėja veiksmingumas, nes, viena vertus, vartotojai gali susipažinti su įvairiais apgyvendinimo pasiūlymais ir paprastai bei greitai palyginti juos pagal įvairius kriterijus, o kita vertus, apgyvendinimo paslaugų teikėjai gali būti labiau matomi ir taip padidinti potencialių klientų skaičių.
- 60 Antra, vis dėlto neįrodyta, kad kainų pariteto sąlygos, viena vertus, yra objektyviai būtinos šiam pagrindiniam sandoriui įvykdyti, o kita vertus, yra proporcingos siekiamam tikslui.
- 61 Šiuo atžvilgiu, kalbant apie plačias pariteto sąlygas, pagal kurias rezervavimo platformoje nurodytiems viešbučiams draudžiama per savo arba trečiųjų asmenų pardavimo kanalus siūlyti kambarius už mažesnę kainą, nei siūloma minėtoje platformoje, reikia pažymėti, kad jos nėra objektyviai būtinos sudarant pagrindinį viešbučio rezervavimo internetu paslaugų teikimo sandorį ir nėra proporcingos, palyginti su juo siekiamu tikslu.
- 62 Iš tiesų reikia konstatuoti, kad nėra jokio vidinio ryšio tarp viešbučių rezervavimo platformos pagrindinės veiklos tęstinumo ir tokių sąlygų, kurios akivaizdžiai turi didelį ribojamąjį poveikį, nustatymo. Dėl tokių sąlygų gali ne tik sumažėti įvairių viešbučių rezervavimo platformų konkurencija, bet ir kilti mažų platformų ir naujų į rinką įeinančių platformų išstūmimo riziką.
- 63 Pagrindinės bylos aplinkybėmis tas pats pasakytina apie vadinamąsias „siauras pariteto“ sąlygas, pagal kurias tik bendradarbiaujantiems apgyvendinimo paslaugų teikėjams draudžiama per savo internetinius kanalus viešai siūlyti nakvynes už mažesnę kainą, nei siūloma viešbučių rezervavimo platformoje. Nors iš pirmo žvilgsnio dėl tokių sąlygų konkurencija ribojama mažiau ir jomis siekiama kovoti su „dykaduonijavimu“ rizika, apie kurią pagrindinėje byloje, be kita ko, kalbėjo *Booking.com*, neatrodo, kad jos yra objektyviai būtinos viešbučių rezervavimo platformos ekonominiam gyvybingumui užtikrinti.
- 64 Tiesa, pagrindinėje byloje buvo teigiama, kad pariteto sąlygomis siekiama, pirma, užkirsti apgyvendinimo paslaugų teikėjams kelią nesąžiningai ir neatlygintinai naudotis viešbučių rezervavimo platformos siūlomomis paslaugomis ir matomumu ir, antra, neleisti sumenkinti investicijas į šios platformos paieškos ir palyginimo funkcijų kūrimą.
- 65 Kaip matyti iš šio sprendimo 55 punkte primintos jurisprudencijos, taikant sąvoką „pagalbinis apribojimas“, nuo kurios priklauso, ar ribojimui gali būti netaikomas SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas, negali būti sukurama painiava tarp, viena vertus, jurisprudencijoje nustatytų sąlygų, kurių laikantis apribojimas kvalifikavimas kaip „pagalbinis“ SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais, ir, kita vertus, būtinumo kriterijaus, reikalingo pagal SESV 101 straipsnio 3 dalį tam, kad būtų taikoma draudžiamo apribojimo išimtis.
- 66 Iš šio sprendimo 51–55 punktuose nurodytos jurisprudencijos matyti, kad nagrinėjant apribojimo objektyvų būtinumą, palyginti su pagrindiniu sandoriu, reikia ne patikrinti, ar, atsižvelgiant į konkurencinę situaciją atitinkamoje rinkoje, toks apribojimas yra būtinas pagrindinio sandorio komercinei sėkmei užtikrinti, o nustatyti, ar konkrečiomis šio sandorio aplinkybėmis nagrinėjamas apribojimas yra būtinas vykdant šį sandorį.

- 67 Teisingumo Teismas mano, kad ribojimas gali būti kvalifikuotas kaip „pagalbinis“ ir SESV 101 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas gali būti netaikomas tik tais atvejais, kai, nesant tokio ribojimo, pagrindinio sandorio vykdymui neišvengiamai gresia pavojus. Be to, tik pagrindiniam sandoriui vykdyti visais atvejais būtini apribojimai gali būti laikomi „pagalbiniais apribojimais“.
- 68 Tokia situacija buvo susiklosčiusi byloje, kurioje priimtas 1985 m. liepos 11 d. Sprendimas *Remia ir kt. / Komisija* (42/84, EU:C:1985:327, 19 ir 20 punktai); jame Teisingumo Teismas nusprendė, kad nekonkuravimo sąlyga yra objektyviai būtina įmonėms perleisti, nes, nesant tokios sąlygos, ir jei pardavėjas ir pirkėjas po perleidimo ir toliau konkuruoja tarpusavyje, susitarimas dėl įmonės perleidimo negalėtų būti įgyvendintas. Iš tiesų jis konstatavo, kad labai gerai iki smulkmenų pažįstantis perleistą įmonę pardavėjas išsaugotų galimybę iš karto po perleidimo iš naujo pritraukti buvusius klientus ir taip iš parduotos įmonės atimti jos egzistavimo pagrindą.
- 69 Tas pats pasakytina apie tam tikrus apribojimus, nagrinėtus byloje, kurioje priimtas 1986 m. sausio 28 d. Sprendimas *Pronuptia de Paris* (161/84, EU:C:1986:41). Tame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl franšizės sutarčių sąlygų, kurios yra būtinos franšizės sistemai veikti, nėra ribojama konkurencija. Tas pats pasakytina apie sąlygas, pagal kurias konkurentai negalėjo gauti naudos iš franšizės davėjo perduotos praktinės patirties ir suteiktos pagalbos, taip pat apie sąlygas, pagal kurias buvo numatyta kontrolė, būtina tinklo, naudojančio franšizės davėjo vardą ar ženklą, tapatybei ir reputacijai išsaugoti (minėto sprendimo 16 ir 17 punktai).
- 70 1988 m. balandžio 19 d. Sprendime *Erauw-Jacquery* (27/87, EU:C:1988:183, 11 punktas) Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad į susitarimą dėl sėklų dauginimo ir pardavimo, kurio viena iš šalių yra tam tikrų veislių teisinės apsaugos turėtoja ar atstovė, įtraukta sąlyga, pagal kurią licencijos turėtoji draudžiama parduoti ir eksportuoti elitinę sėklą, yra suderinama su EB sutarties 85 straipsnio 1 dalimi (dabar – SESV 101 straipsnio 1 dalis) tiek, kiek ji būtina tam, kad teisės apsaugos turėtojas galėtų atrinkti licenciją turinčius prekiautojus.
- 71 Be to, 1994 m. gruodžio 15 d. Sprendime *DLG* (C-250/92, EU:C:1994:413, 45 punktas) ir 1995 m. gruodžio 12 d. Sprendime *Oude Luttikhuis ir kt.* (C-399/93, EU:C:1995:434, 20 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad tam tikriems apribojimams, nustatytiems vartotojų kooperatyvo ar žemės ūkio kooperatyvo nariams, pagal kuriuos jiems draudžiama priklausyti kitoms kooperacijos formoms, organizuojamoms tiesiogiai konkuruojant su tais kooperatyvais, arba apribojimams, kuriuose numatyta išeitinių išmokų sistema, netaikytinas šiuo metu SESV 101 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas, nes pagal nagrinėjamas įstatų nuostatas buvo apsiribojama tuo, kas buvo būtina siekiant užtikrinti sklandų to kooperatyvo veikimą ir sustiprinti jo galią sudarant sutartis su gamintojais.
- 72 Nagrinėjamu atveju tai, kad, viešbučių rezervavimo platformai nenustačius kainų pariteto sąlygų, šios platformos siūlomų paslaugų pelningumas galėtų sumažėti, savaime nereiškia, kad tokios sąlygos turi būti laikomos objektyviai būtinomis. Tokia aplinkybė, jei būtų nustatyta, atrodo, susijusi su internetinės rezervavimo platformos komerciniu modeliu, pagal kurį pasirinkta, be kita ko, apriboti jos paslaugomis besinaudojančių apgyvendinimo paslaugų teikėjų mokėtino komisinio mokesčio dydį, siekiant padidinti šioje platformoje pateikiamų pasiūlymų skaičių ir sustiprinti dėl to atsirandantį netiesioginį tinklo efektą.

- 73 Be to, aplinkybė, net jei būtų įrodyta, kad kainų pariteto sąlygomis siekiama kovoti su galimais „dykaduoniavimo“ reiškiniiais ir kad jos yra būtinos siekiant užtikrinti didesnę veiksmingumą arba pagrindinio sandorio komercinę sėkmę, neleidžia jų kvalifikuoti kaip „pagalbinių apribojimų“, kaip tai suprantama pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį. Į šią aplinkybę galima atsižvelgti tik tiek, kiek tai susiję su SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymu.
- 74 Nors apribojimo objektyvaus būtinumo vertinimas yra sąlyginai abstraktus, palyginti su pagrindiniu sandoriu, jis, be kita ko, gali būti grindžiamas priešingos padėties scenarijaus analize, leidžiančia nustatyti, kaip internetinės tarpininkavimo paslaugos būtų veikusios, nesant pariteto sąlygos (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 164 punktą). Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad nors keliose valstybėse narėse buvo uždrausta taikyti ir plačias, ir siauras pariteto sąlygas, tai neturėjo neigiamos įtakos *Booking.com* teikiamoms paslaugoms.
- 75 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: į internetinių viešbučių rezervavimo platformų ir apgyvendinimo paslaugų teikėjų sudarytas sutartis įtrauktoms tiek plačioms, tiek siauroms pariteto sąlygoms ši nuostata nėra netaikoma dėl to, kad jos yra pagalbinės minėtų sutarčių sąlygos.

Dėl antrojo klausimo

- 76 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, kaip norint taikyti Reglamento Nr. 330/2010 3 straipsnio 1 dalį reikia apibrėžti atitinkamą prekių rinką tuo atveju, kai viešbučių rezervavimo platforma yra tarpininkė sudarant sandorius tarp apgyvendinimo paslaugų teikėjų ir vartotojų.
- 77 Reglamento Nr. 330/2010 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad 2 straipsnyje numatyta išimtis taikoma su sąlyga, kad tiekėjo rinkos dalis neviršija 30 % atitinkamos rinkos, kurioje jis parduoda sutartyje nurodytas prekes ar paslaugas, ir pirkėjo rinkos dalis neviršija 30 % atitinkamos rinkos, kurioje jis perka sutartines prekes ar paslaugas.
- 78 Kaip patvirtinta šio reglamento 5 konstatuojamojoje dalyje, šioje nuostatoje numatyta rinkos dalies riba siekiama, kad minėtame reglamente numatytą bendrąją išimtį būtų galima taikyti tik tiems vertikaliesiems susitarimams, kurie pakankamai pagrįstai gali būti laikomi atitinkančiais SESV 101 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas. Be to, kaip nurodyta to paties reglamento 9 konstatuojamojoje dalyje, jeigu užimama rinkos dalis viršija 30 % ribą, negalima daryti prielaidos, kad vertikalieji susitarimai, kuriems taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis, dažniausiai teiks objektyvios naudos, dėl kurios pobūdžio ir apimties galėtų būti kompensuojama susitarimų daroma žala konkurencijai.
- 79 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi teiginiu, kad konkurencijos ribojimai, nulemti nagrinėjamų kainų pariteto sąlygų, yra „vertikalaus susitarimo“, kuris pagal Reglamento Nr. 330/2010 1 straipsnio 1 dalies a punktą apibrėžiamas kaip „dviejų arba daugiau įmonių, kurių kiekviena susitarimo arba suderintų veiksmų atžvilgiu veikia skirting[u] gamybos arba platinimo grandinės lygmen[iu], susitarimas arba suderinti veiksmai, susiję su sąlygomis, kuriomis šalys gali pirkti, parduoti arba perparduoti tam tikras prekes arba paslaugas“, sudedamoji dalis.

- 80 Taigi Teisingumo Teismo prašoma pateikti tik aiškinimo gaires, į kurias reikia atsižvelgti apibūdinant atitinkamą rinką tokiu, kaip pagrindinėje byloje, atveju, kai ginčas kyla dėl internetinių tarpininkavimo paslaugų, turint omenyje, kad toks apibrėžimas, kurį atliekant reikia atsižvelgti į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos atitinkamoje rinkoje struktūrą, iš esmės priklauso nuo išsamaus faktinių aplinkybių vertinimo, kurį gali atlikti tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Juo labiau kad tas teismas pateikė Teisingumo Teismui nedaug informacijos, todėl Teisingumo Teismas negali tiksliai apibrėžti atitinkamos prekių rinkos.
- 81 Kaip nurodyta 1997 m. Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams (OL C 372, 1997, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 155) 2 punkte ir peržiūrėto 2024 m. Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Sąjungos konkurencijos teisės tikslams (OL C 1645, 2024, p. 1) 6 punkte, rinkos apibrėžimas yra priemonė, naudojama siekiant nustatyti ir apibrėžti atitinkamų įmonių konkurencijos ribas.
- 82 Kiek tai susiję su prekių rinka, kuri vienintelė nagrinėjama šiame klausime, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad „atitinkamos rinkos“ sąvoka reiškia, jog gali egzistuoti veiksminga konkurencija tarp ją sudarančių prekių ir paslaugų, ir tam būtinas visų tos pačios rinkos prekių ar paslaugų pakankamas tarpusavio pakeičiamumas tam pačiam naudojimui. Pakeičiamumas arba sukeičiamumas vertinamas ne tik atsižvelgiant į objektyvius nagrinėjamos prekės ar paslaugos požymius. Taip pat reikia atsižvelgti į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos rinkoje struktūrą (2018 m. sausio 23 d. Sprendimo *F. Hoffmann-La Roche ir kt.*, C-179/16, EU:C:2018:25, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2020 m. sausio 30 d. Sprendimo *Generics (UK) ir kt.*, C-307/18, EU:C:2020:52, 129 punktas).
- 83 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galiausiai siekia išsiaiškinti, ar, kaip buvo nuspręsta per Vokietijoje vykusius procesus, siekiant taikyti Reglamente Nr. 330/2010 numatytą rinkos dalies ribą atitinkama prekių rinka yra „viešbučių platformų rinka“, apibrėžta kaip rinka, kurioje internetinės viešbučių platformos siūlo tarpininkavimo paslaugas apgyvendinimo paslaugų teikėjams, o gal nagrinėjama rinka yra platesnė nei viešbučių rezervavimo portalų rinka.
- 84 Šiuo klausimu, kaip pažymėta šio sprendimo 81 punkte nurodyto peržiūrėto pranešimo 95 punkte, jei yra daugialypių platformų, galima apibrėžti platformos siūlomus produktus kaip vieną atitinkamą prekių rinką taip, kad ji apimtų visas (arba kelias) naudotojų grupes, arba kiekvienoje platformos pusėje siūlomus produktus kaip atskiras (nors ir tarpusavyje susijusias) atitinkamas prekių rinkas. Atsižvelgiant į faktines bylos aplinkybes, gali būti tikslingiau apibrėžti atskiras rinkas, jei įvairiose platformos pusėse pakeičiamumo galimybės reikšmingai skiriasi. Siekiant įvertinti, ar yra tokių skirtumų, galima atsižvelgti į tokius veiksnius: ar skiriasi įmonės, siūlančios pakeičiamus produktus kiekvienai naudotojų grupei; ar labai diferencijuoti kiekvienos pusės produktai (arba koks kiekvienos naudotojų grupės diferencijavimo suvokimas); kokie yra elgsenos veiksniai, pavyzdžiui, kiekvienos naudotojų grupės sprendimai dėl platformų naudojimo, ir platformos pobūdis.
- 85 Taigi siekiant nustatyti *Booking.com*, kaip internetines tarpininkavimo paslaugas apgyvendinimo paslaugų teikėjams teikiančio subjekto, užimamą rinkos dalį norint taikyti Reglamento Nr. 330/2010 3 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti, ar tarpininkavimo paslaugos gali būti pakeistos kitų rūšių tarpininkavimo paslaugomis ir kitais prekybos kanalais, atsižvelgiant į, pirma, šias tarpininkavimo paslaugas gaunančių apgyvendinimo paslaugų teikėjų ir, antra, galutinių klientų paklausą.

- 86 Taigi, siekdamas nustatyti atitinkamą rinką prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar konkrečiai esama pakeičiamumo tarp internetinių tarpininkavimo paslaugų ir kitų pardavimo kanalų, neatsižvelgiant į tai, ar šie kanalai pasižymi skirtingomis savybėmis ir ar siūlo tas pačias viešbučių pasiūlymų paieškos ir palyginimo funkcijas, ar ne.
- 87 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi atsižvelgti į visą jam pateiktą informaciją.
- 88 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su Vokietijoje vykusiais procesais, kuriais grindžiama ši pradėta byla, 2021 m. gegužės 18 d. sprendime *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) patvirtino *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) ir Federalinės konkurencijos tarnybos vertinimus dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo. Jis patvirtino išvadą, kad siekiant taikyti Reglamente Nr. 330/2010 nustatytos rinkos dalies ribą atitinkama produktų rinka yra viešbučių platformų rinka, apibrėžta kaip rinka, kurioje internetinės viešbučių platformos siūlo tarpininkavimo paslaugas apgyvendinimo paslaugų teikėjams.
- 89 Nors Federalinės konkurencijos tarnybos ir Vokietijos apeliacinių institucijų vertinimai dėl atitinkamos prekių rinkos apibrėžimo siekiant taikyti Reglamentą Nr. 330/2010 *stricto sensu* nesusiję su galutiniais sprendimais, kuriais konstatuojamas konkurencijos teisės pažeidimas ir kurie pagal Direktyvos 2014/104 9 straipsnio 2 dalį gali būti pateikti nacionaliniams teismams bent kaip *prima facie* įrodymas, kad padarytas pažeidimas, vis dėlto šie vertinimai, jei atlikti dėl tos pačios geografinės rinkos, yra ypač svarbūs konteksto elementai.
- 90 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar toks rinkos apibrėžimas, kai atsižvelgiama į IKA teikiamų „sutartyje numatytų paslaugų“ ypatumus tiek apgyvendinimo paslaugų teikėjų, tiek galutinių vartotojų požiūriu, yra susijęs su kokia nors analizės klaida ar pagrįstas klaidingomis išvadomis.
- 91 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąją klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 330/2010 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai viešbučių rezervavimo internetu platforma yra tarpininkė sudarant sandorius tarp apgyvendinimo įstaigų ir vartotojų, apibrėžiant atitinkamą rinką, kai siekiama taikyti šioje nuostatoje numatytų rinkos dalių ribas, reikia konkrečiai išnagrinėti internetinių tarpininkavimo paslaugų ir kitų pardavimo kanalų pakeičiamumą pasiūlos ir paklausos požiūriu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 92 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. SESV 101 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip:

į internetinių viešbučių rezervavimo platformų ir apgyvendinimo paslaugų teikėjų sudarytas sutartis įtrauktoms tiek plačioms, tiek siauroms pariteto sąlygoms ši nuostata nėra netaikoma dėl to, kad jos yra pagalbinės minėtų sutarčių sąlygos.

- 2. 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 330/2010 dėl [SESV] 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims 3 straipsnio 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

tuo atveju, kai viešbučių rezervavimo internetu platforma yra tarpininkė sudarant sandorius tarp apgyvendinimo įstaigų ir vartotojų, apibrėžiant atitinkamą rinką, kai siekiama taikyti šioje nuostatoje numatytų rinkos dalių ribas, reikia konkrečiai išnagrinėti internetinių tarpininkavimo paslaugų ir kitų pardavimo kanalų pakeičiamumą pasiūlos ir paklausos požiūriu.

Parašai.